

Мрочко М.,
здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
м. Одеса (Україна)
ORCID iD: 0009-0005-5218-3931;

Кулешова К.,
доцент каф. СКРС ФМВПС, к. політ. наук,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
м. Одеса (Україна)
ORCID iD: 0000-0003-0906-2972

ІМІДЖ УКРАЇНИ У САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ

Імідж України в Саудівській Аравії в загальному понятті може бути різним, оскільки це залежить від багатьох факторів, таких як економічні, політичні та культурні відносини між двома країнами, а також від інформації, що сприймається саудівською арабською громадськістю.

Однак, взагалі, Україна може мати деякий позитивний імідж у Саудівській Аравії.

За останні кілька років Україна зосередилася на розвитку туризму і багато саудівців обирають Україну як популярний туристичний напрямок. Крім того, Саудівська Аравія і Україна мають спільні економічні інтереси, такі як співпраця у сфері енергетики і сільського господарства. Проте, існують також певні виклики у взаєминах між країнами. Наприклад, релігійні відмінності та культурні розбіжності можуть впливати на сприйняття України в Саудівській Аравії. Крім того, інформаційний обмін та знання про Україну в Саудівській Аравії можуть бути обмеженими, що призводить до меншої усвідомленості про країну серед саудівської громадськості. Ураховуючи це, важливо зміцнювати дипломатичні, культурні та економічні зв'язки між Україною та Саудівською Аравією, а також працювати над підвищенням свідомості про Україну в Саудівській Аравії, наприклад, через обмін студентами, культурний обмін, економічне співробітництво, туристичний потенціал, дипломатичні взаємини і багато іншого.

Сучасний стан у відносинах між цими двома країнами дуже важливий тому, що співпраця зав'язана на війні та воєнній допомозі. Україна та Саудівська Аравія підтримують дипломатичні відносини, але в минулому були деякі виклики, які вплинули на їхні стосунки. Офіційна позиція Королівства Саудівська Аравія щодо повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України була викладена у заяві кабінету міністрів КСА від 1 березня 2022 року, в якій Ер-Ріяд закликав сторони до врегулювання конфлікту політичним шляхом, не засуджуючи дій Російської Федерації в Україні.

Саудівська Аравія підтримала Резолюцію ГА ООН ES-11/1 від 2 березня 2022 року, в якій було засуджено вторгнення РФ в Україну та висунуто вимоги щодо виведення російських військ із території України і скасування рішення про визнання самопроголошених «народних республік» на сході України. Окрім Резолюції ES-11/1, КСА також підтримало Резолюції ES-11/2 (24.03.2022), ES-11/4 (12.10.2022) та A/ES-11/L.7 (23.02.2023). Під час проведення голосування за Резолюцію A/ES-11/L.7, в якій підтверджувалася прихильність міжнародного співтовариства до підтримки суверенітету та територіальної цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів, а також наголошувалася необхідність якнайшвидшого досягнення миру, представник Саудів-

ської Аравії в ООН Абдулазіз Альвасіл наголосив, що підтримка КСА цієї резолюції відповідає позиції країни щодо неухильного дотримання міжнародного права, Статуту ООН, а також суверенітету та територіальної цілісності усіх суб'єктів міжнародного права, включаючи Україну.

Саудівська Аравія утрималася від голосування за Резолюцію ГА ООН ES-11/3 від 7 квітня 2022 року, що стосувалася призупинення членства Російської Федерації в Раді ООН з прав людини, та ES-11/5 від 14 листопада 2022 року, що закликала до виплати РФ репарацій Україні шляхом створення міжнародного механізму з відшкодування.

З початку повномасштабного вторгнення Російської Федерації до України уряд Саудівської Аравії неодноразово заявляв про готовність Ер-Ріяду взяти на себе посередницьку роль у сприянні мирному врегулюванню конфлікту. 21 вересня 2022 року за посередництва Турецької Республіки та спадкового принца Саудівської Аравії Мухаммеда бін Салмана відбувся обмін полоненими між Україною та Російською Федерацією, в тому числі, з російського полону було визволено 10 іноземців, що брали участь у війні на боці України.

Окрім посередництва, Саудівська Аравія неодноразово надавала гуманітарну допомогу для України. Зокрема, 26 лютого 2023 року відбувся перший в історії України візит міністра закордонних справ КСА, принца Фейсала бін Фархан Аль-Сауда, в рамках якого було підписано меморандум про взаєморозуміння та угоду про надання Україні двох пакетів гуманітарної допомоги на загальну суму 400 мільйонів доларів.

Офіційно КСА не приєдналося до економічних санкцій проти Російської Федерації та не надавало військової допомоги жодній зі сторін конфлікту. Офіційних заяв щодо критики дій Російської Федерації в Україні або проголошення цілковитої підтримки однієї зі сторін конфлікту з боку уряду Саудівської Аравії не було виявлено. Виходячи з цього, можна констатувати дотримання КСА позиції нейтралітету щодо агресії Російської Федерації проти України.

Події в Україні значним чином вплинули на зміну зовнішньополітичного курсу КСА. Наразі спостерігається поворот Саудівської Аравії до розширення кола міжнародних партнерів та дистанціювання від традиційного стратегічного партнера – США, яке прискорилося за адміністрації Байдена. Зменшення присутності США в регіоні та мінімізація їхньої участі в близькосхідних конфліктах, зокрема, війні в Ємені, по-

сприяло зміцненню позицій Ірану, що становить загрозу збереженню регіонального балансу сил. Послідовні авіаудари хуситів із Ємену по об'єктах державної нафтової компанії Saudi Aramco, що відбулися вос- танне у березні 2022 року, а також призупинення військової допомоги Саудівській Аравії в підтримці офіційного уряду в Ємені послабили рівень безпеки Королівства та продемонстрували, що КСА більше не може розраховувати на захист і допомогу з боку США і має рухатися в бік диверсифікації партнерства та дотримання багатовекторності у зовнішній політиці.

Нейтральна позиція КСА у російсько-українській війні свідчить також про прагнення уряду Саудівської Аравії до відстоювання влас- них національних інтересів у зовнішній політиці. Доказом цього є під- тримка Саудівською Аравією ініціативи РФ у рамках ОПЕК+ щодо скорочення видобутку нафти, незважаючи на заперечення з боку захід- них партнерів. Ще одним аргументом щодо цього є зміцнення зв'язків Саудівської Аравії з такими світовими акторами як РФ та КНР. 6 квіт- ня 2023 року Кабінет міністрів схвалив рішення про приєднання КСА до ШОС, тим самим продемонструвавши зацікавленість у поглибленні співпраці з країнами-членами. При цьому, важливо розуміти, що роз- ширення Саудівською Аравією міжнародних контактів не є ознакою «спалювання мостів» між Ер-Ріядом та Вашингтоном. Про це, зокрема, свідчать нейтралітет КСА у конфлікті в Україні та продовження амери- кано-саудівської співпраці у багатьох напрямках.

Війна в Україні також відродила концепцію енергетики як полі- тичної зброї країн близькосхідного регіону. Зростання цін на енерго- ресурси у всьому світі позитивно вплинуло на економічне становище КСА. Незважаючи на зростання впливу Саудівської Аравії як держа- ви-видобувача нафти на світовий економічний простір, наразі одним із найважливіших національних інтересів Ер-Ріяду є робота над диверси- фікацією економіки країни в рамках програми «Бачення 2030» шляхом відмови від експорту нафти як головної статті доходу.

Радикальні зміни у системі міжнародних відносин вплинули й на перегляд урядом Королівства своєї регіональної політики. 10 березня 2023 року за посередництва КНР відбулося відновлення дипломатич- них відносин між Ер-Ріядом та Тегераном після багаторічної кризи, що поклало початок врегулюванню конфлікту в Ємені, в якому опо- середковано беруть участь обидві країни. Також, 13 квітня 2023 року

було проголошено спільну заяву щодо наміру КСА та Сирії (на чолі з Б. Асадом) відновити роботу посольств та авіасполучення між країнами, дипломатичні відносини між якими були розірвані протягом 12 років. Окрім цього, з'явилася інформація щодо запрошення Ер-Ріядом президента Сирії Башара Асада до участі в саміті ЛАД у травні 2023 року, звідки цей режим був виключений ще в 2011 р.

Прогноз щодо подальшої політики КСА: Королівство Саудівська Аравія буде й надалі дотримуватися багатовекторності у своїй зовнішній політиці, намагаючись балансувати між співробітництвом із своїм традиційним геополітичним партнером – США, та водночас поглиблювати співпрацю з КНР та РФ на двосторонній основі або в рамках міжнародних організацій, особливо в економічній та енергетичній сферах.

Позиція нейтралітету Саудівської Аравії щодо конфлікту в Україні залишатиметься незмінною, адже вона є оптимальною для уникнення політико-ідеологічних сутичок на міжнародній арені.

У контексті регіональної політики можливі кроки щодо подальшої нормалізації відносин із Іраном та Сирією на чолі з Башаром Асадом. Втім, швидке вирішення конфліктів в Ємені та Сирії наразі є ефемерним через наявність численних фундаментальних розбіжностей у позиціях сторін, що навряд чи будуть вирішені у найближчій перспективі.

В енергетичній сфері Ер-Ріяд може використовувати нафту як інструмент маніпуляції у відносинах зі США та країнами ЄС, зокрема, йти на певні поступки щодо її видобутку в обмін на продовження військової підтримки КСА.

Розвиток та поглиблення співпраці України з Королівством Саудівська Аравія у енергетичній, економічній та політичній сферах має стати одним із пріоритетних напрямів зовнішньої політики України. Позиція Ер-Ріяду щодо російсько-української війни є більш сприятливою, ніж позиція КНР, адже Саудівська Аравія наголошує на необхідності скорішого врегулювання конфлікту, базуючись на принципах міжнародного права та територіальної цілісності України. Інтенсифікація співробітництва може бути досягнута шляхом збільшення обсягів експорту сільськогосподарської продукції та імпорту енергоресурсів; розширення співпраці у військовій галузі; розвитку туристичної, культурної та гуманітарної сфер.

Список використаних джерел

1. Візит представників Саудівської Аравії. Режим доступу : <https://www.president.gov.ua/news/rozrahovuyemo-na-pidtrimku-saudivskoyu-araviyeyu-ukrayinskoj-81305>
2. Зустріч представників обох країн. Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-ato/3675505-saudivska-aravia-vistupae-zavreguluvanna-vijni-z-povagou-do-miznarodnogo-prava-glava-mzs.html>
3. Інтерв'ю з послом Саудівської Аравії. Режим доступу : <https://interfax.com.ua/news/interview/896714-amp.html>
4. Нормалізація на Близькому Сході. Режим доступу : <https://adastra.org.ua>
5. Участь Саудівської Аравії в регіональних конфліктах. Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/rus/tags/saudivska-aravija/>